

Máme ještě svou
„půdu pod nohama“
aneb

zkušenosti z interpretace
zemědělské činnosti
současnému návštěvníkovi

Ing. Jitka Ledvinková
Muzeum Zubrnice

Ing. Šárka Kramolišová
Valašské muzeum v přírodě

V roce 2018 sloučení s dalšími muzei, vznik zastřešující organizace - **Národní muzeum v přírodě**

4 složky:

Valašské muzeum v přírodě

(Rožnov pod Radhoštěm, okr. Vsetín)

Hanácké muzeum v přírodě

(Příkazy, okr. Olomouc)

Muzeum v přírodě Vysočina

(Hlinsko, okr. Chrudim)

Muzeum v přírodě Zubrnice

(Zubrnice, okr. Ústí nad Labem)

Areál Valašská dědina ve Valašském muzeu v přírodě – prostor pro prezentaci tradičního zemědělství

Muzeum v přírodě Zubrnice

„Historická vesnice“

„Mlýnské údolí“

Postřehy z prezentace a interpretace tradičního zemědělství

- absence základních znalostí a dovedností, chybí manuální zručnost
- mladá a střední generace nerozeznává základní užitkové rostliny, dokonce i hospodářská zvířata, viz. dotazník
- mladší generaci historie „splývá“, příliš nerozeznávají rozdíl např. mezi 19. a 20. stoletím, převládá názor, že na vesnici žili pouze velmi chudí lidé a ve městě pouze bohatí, představa o jejich životech je často romantizovaná
- přibývá „bezpečnostních“ opatření, které musí muzea v přírodě respektovat (veterinární, hygienická, protipožární opatření...)
- mnoho lidí jsou alergici, což např. znemožňuje v muzeu chovat včely, protože „co kdyby někoho píchly?“ Na druhou stranu sílí propagace chovu včel
- obor zemědělství nepatří k nejatraktivnějším (moc práce...), vážně zajímá jen určité procento návštěvníků (chvilkově atraktivní je např. orba s koněm či výmlat na mlátičce a jiné činnosti)
- chybí demonstrátoři činností, ubývá lidí, ubývá pamětníků

KODYMA, F. St., *Úvod do hospodářství*. Citace z proslovu zemědělské čítanky, 1879.

„Nuže věda hospodářská, toť úkol, s kterýmž se zde obíratí budeme. Co se však dotýče všelikých hospodářských prací a potřebné k nim obratnosti a zběhlosti, ty, jak dalece je každý hospodář zná neb znáti má, mlčením pomineme. Nebudeme vykládati, jak např. koně zapřáhnouti nebo pluh do ruky vzítí a na poli jím orati nebo z kterých že částí složen jest. Co mladíkovi každý oráč, sekáč neb mlatec ukázati může, a co když mu ukáže, onen mnohem spíše pochopí, než kdyby mu holými, dlouhými slovy vykládáno bylo, to abychom zde vykládali, bylo by zbytečné maření času.“

Muzeum v přírodě Zubrnice

Pozitivní signály

- rok od roku sílí zájem o téma pěstování tradičních rostlinných druhů, bylin, květin, stejně tak o tradiční rukodělné technologie
- roste zájem o tematické, řemeslné a edukační programy; a vůbec další akce muzeí
- obecně sílí i mediální osvěta těchto témat, přibývá „osvícených“ učitelů ve školách a zájmových skupinách
- v návaznosti lze očekávat tlak na muzea, aby uspokojila hlad po informacích (již se děje)
- Filosofická úvaha:
Čím více se vzdalujeme přirozenému životu, tím více po něm toužíme. Něco nám schází...Lze tuto skutečnost vnímat i na příkladu „ztráty půdy pod nohama?“. Možná právě proto sílí zájem o „přirozeno“. Je to také důkaz, že naše snaha má smysl.

Příklady interpretace:

- prostřednictvím expozice

Valašská dědina, opravdu zmizelý svět?

- první zastávka před vstupem do areálu Valašské dědiny (VD)
- nenásilný klíč k poznání, které VD nabízí
- vzbudit v návštěvníkovi zvědavost a ukázat mu, co má v areálu hledat, jak se dívat, o čem přemýšlet, hledat souvislosti...
- napravení iluze o romantickém/bídném životě „na dědině“
- uvědomění si časových a historických souvislostí – je 100 let málo nebo moc?
- možná inspirace pro dnešní život, máme vůbec něco společného se životem našich předků?
- částečný supl průvodce
- max. na 15 -20 minut, výstava nesmí zdržet

Hlavní motiv expozice

Vážení návštěvníci,

vítejte v expozici, která je vaší první zastávkou při cestě do Valašské dědiny.

*Její prohlídka umožňuje nahlédnout do života našich předků, **kteřý nebyl pohádkovou romantikou ani primitivním živořením a díky tomu, že byl pevně založený na respektování přírody a lidské přirozenosti, nás může v mnohém inspirovat i dnes.***

*Návštěva výstavy Valašská dědina: Opravdu zmizelý svět? Vám pomůže lépe vnímat prostředí, které záhy navštívíte. **Ukazuje sedm pilířů – sedm nejdůležitějších věcí, které odnepaměti tvořily a tvoří lidský život.** V několika krátkých zastaveních poznáte vybrané aspekty života v minulosti, se kterými se můžete setkat ve Valašské dědině. **Při běžné prohlídce však zůstávají často jen „na povrchu“.***

***Pomocí kontrastů minulosti se současností výstava navádí k zamyšlení a zároveň nabízí inspiraci pro osobní život každého z nás.** Cílem je vzbudit u návštěvníků zvědavost a ukázat mu, co má v areálu hledat. Výstava se tak stává rozcestníkem a nenásilným klíčem k poznání, které Valašská dědina nabízí.*

„7 pilířů života“

Prosté bydlení

Člověk musí byt' aj málu rád

Jednoduchá strava

Zemáky a zelé, živobytí celé

Nesnadná obživa

Je lepší hlady umřít', než odprodat' kus pola

Nejisté zdraví

Člověk zdravý, boháč pravý

Vzácný odpočinek

Nedělní práca, v nic sa obracá

Pevná rodina

Jak ty ctíš rodiče svoje, tak t'a uctí děti tvoje

Silná víra

Bez Božího požehnání, marné lidské namáhání

1. Prosté bydlení

Člověk musí byt' aj málu rád

Kontrasty:

- velikost staveb, jednotný styl stavby
- materiál – využití místního či z dovozu, přírodní, umělý...
- respektování přirozeného terénu
- vybavení – materiál, životnost výrobků, zbytečnosti, vyhazování, plýtvání
- multifunkčnost nábytku
- hromadění odpadu
- ničení životního prostředí
- předávání generacím
- vztah k domu/domovu

Těšíte se, až večer ulehnete do své postele? Dříve byste nocovali v malé místnosti spolu se sourozenci, rodiči i prarodiči. Dřevěnice, které vypadají tak romanticky, velké pohodlí ani soukromí nenabízely. Sloužily ale po řadu generací a využívaly dostupné místní materiály – dřevo, kámen. Jejich vybavení vydrželo desítky let. Dnešní svět nám nabízí nepřeborné množství věcí, které slouží jen krátce, než je odložíme. Skutečně je potřebujeme?

3. Nesnadná obživa *Je lepší hlady umřít', než odprodat' kus pola.*

Kontrasty:

- změna způsobů obživy
- práce fyzická - práce duševní
- starost o obživu
- pracovní prostředky
- téma „půda“ – respekt k půdě coby živitelce
- význam půdy
- neadekvátní využití půdy
- ničení krajiny a životního prostředí
- budoucnost...

Bavilo by vás pracovat od jara do podzimu na poli, denně brzy vstávat a starat se o dobytek? Ještě nedávno to bylo běžné, protože zemědělství tvořilo základ živobytí. Vlastními silami či s pomocí zapřaženého dobytka lidé obdělávali svažitá, kamenitá pole. Dnes se na pozemky díváme jako na místo, kde by šlo něco postavit. Nebude nám ale úrodná půda jednou chybět?

6. Pevná rodina *Jak ty ctíš rodiče svoje, tak t'a uctí děti tvoje*

Kontrasty:

- společný život několika generací
- společné sdílení radostí i starostí
- nezastupitelná úloha každého člena rodiny
- vzájemná závislost a samozřejmá pomoc i v rámci sousedství
- dnešní osamocení, individualismus
- příklad dětem
- pomoc dětí v rodině
- život seniorů dnes

Vzpomínáte, co jste se naučili od dědečka a babičky? V rodinách, kde spolu žili rodiče, děti a prarodiče, takových věcí byla spousta. Lidé se dělili nejen o stísněné prostory valašských dřevěnic, ale i o své zkušenosti, radosti a strasti.

Dnes máme každý sám pro sebe mnohem více prostoru. Někdy je ho tolik, až spolu zapomínáme mluvit. Není to škoda?

30.4.2016

Děkujeme za udělení trojice, jako
pěkné a pro budoucnost důležitá!!
Děť & Populární

24.9. Je to to krásné!

Děkujeme! Ani Mami VLÁDA,

DAN!

24.9.2016 KRÁSNE MINEK POČINA

24.9.2016 Zláhadul děky by kta měly mít potěšení
nřine, aby křecie nřemřikla; mřij; mřicet - pře křecie
křicetie nřicie dřicetie!!

Předtím Vám En křicetie

14.8.2017

Moc se mi líbí to, že
mámoby, křecie, mřij; křicetie & křicetie křicetie

Křicetie se to moc líbí

14.8.2019

Zodoni to moc inspirovalo a oděny
o křicetie nřicetie

14.8.2019

Křicetie a křicetie

Děkujeme!

9.11.2019 Shromažďuje 14.10.0
Shromažďuje, předtím, když je křicetie
v pozici potěbovat. Nadtím, když

24.8 Byl jsem viděl, zřicetie
TANDA + ZUZKA

HONZA ~~XXXXXXXXXX~~

MOC HEZKÉ VIDĚ?

Pěkně křicetie nad

Děky za krásnou výstavu a příjemné strávy!
čas. Je důležitě připomínat si naše křicetie.

7.+10. 4.9.2019

Jednoduchá a přívom filmo

Křicetie

10.9.2019

Velmi zajímavá a poutavá, nejvíce na
naš spolupřítel křicetie nřicetie, křicetie křicetie

Jana a Jaroslav

Moc mě do zraněto!

Někdo nevypl křicetie a umřicetie!

Moc se mi líbí, tu, křicetie

MOC KRÁSNE

Jome se přicetie a moc se nřicetie křicetie
křicetie. Zálím jome na křicetie křicetie,
ali nřicetie jome nřicetie. Tato křicetie křicetie
nřicetie křicetie a křicetie křicetie křicetie

Děkujeme 14.11

"Poslám zastavte tu vodu, ~ Melanie z Oly"

Taky bych chtěla, abyste nepřijívali
vodu. Děkují. Třicetie

Křicetie, podnětne... na zřicetie křicetie
Velmi se mi táleto výstava líbí.

Děkujeme křicetie

Křicetie křicetie

Moc pěkně, křicetie výstava se Vám
křicetie křicetie!

Poučena křicetie. Děkujeme křicetie křicetie

BÁKA BYLO J SUPER

KRÁSNE A VELMI POUČNE

ROMANU ZUZKA

Křicetie křicetie JETOTV SUPER

Příklady z muzejního areálu

- obrovský potenciál zprostředkovat informace návštěvníkovi

- políčka, zahrádky u objektů, hrnkové květiny v oknech, ovocný sad starých a krajových odrůd, školní zahrada, vzorkovna užitkových plodin, chovaná zvířata, programy, výstavy...

Vzorkovna tradičních užitkových rostlin

**POHANKA
TATARSKÁ**

Fagopyrum tataricum (L.) Gaertn.

Událost: **tatarka** aj.

Původ: Ieremim šbery V. Jetyry,
Mary Hrozenkov – Žitová, 1977

VÁŽENÍ NÁVŠTĚVNÍCI
PŘI VSTUPU DO ZAHŘÁDKY
PROSÍM NEODNÁŠEJTE
ČÁSTI ROSTLIN
DĚKUJEME VÁM

Vzorkovna tradičních užitkových rostlin

**ŽITO
SETE**
Société cereale L.
rež, jařna, pšenice aj.
140-150 ročník: jařna-2014 a 2015 z Boudal (MČ 004)
dárce F. Šimeček, State Hamy
Pěstova poskytl: Cengel n. p. s.

Kontakt s návštěvníky

Muzeum v přírodě Zubrnice — příklady prezentace

Muzeum v přírodě Zubrnice — edukace

Muzeum v přírodě Zubrnice — edukace, spolupráce

Sad starých a krajových odrůd jádrového a peckového ovoce

- založen v roce 1972 za účelem zachování genofondu

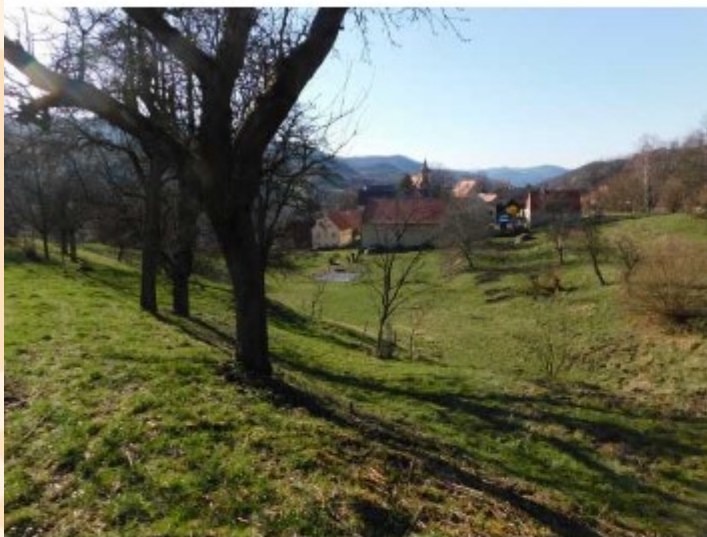

Záchrana genofondu je naší etickou povinností a činí nás ekonomicky odpovědnými i pro budoucí generace.

Václav Tetera

Muzeum v přírodě Zubrnice — ovocné stromy, sady

Muzeum v přírodě Zubrnice — sušení ovoce

Koncepce prezentace tradiční lidové kultury v exteriérech Valašské dědiny – od roku 2016

- návrat dobrých principů a doplnění tak, aby výsledkem byla realistická prezentace kulturní krajiny a tradičního zemědělství v regionu

Např. zahrnuje:

- revizi a inventarizaci biologických sbírek – kontrola pěstovaných rostlinných druhů, kontrola osiva, tvorba jmenovek a textů
- revitalizace krajiny
 - ořez stromů „na letinu“, v našich podmínkách lip a jasanů usušená zelená hmota sloužila jako zásoba na krmivo pro zimní období
 - naorávání mezí, tvorba hromad kamení vysbíraných z polí tzv. „kamenisk“, budování odtokových drenáží v cestách, dosazování typické sídelní vegetace, včetně plevelné ve dvorech usedlostí, řešení cest a oplocení atd.
 - nový informační systém atd.

Ořez stromů „na letinu“ (v našich podmínkách lip a jasanů)

- usušená zelená hmota sloužila jako zásoba krmiva pro zimní období

Běžný pohled z 1.pol. 20.století

Pozůstatky ořezu in situ

Ořez lípy
v muzeu

Prezentace prostřednictvím tematických programů pro veřejnost

Prezentace prostřednictvím výchovně vzdělávacích programů

Muzeum v přírodě Zubrnice — programy pro veřejnost

Muzeum v přírodě Zubrnice — edukační programy

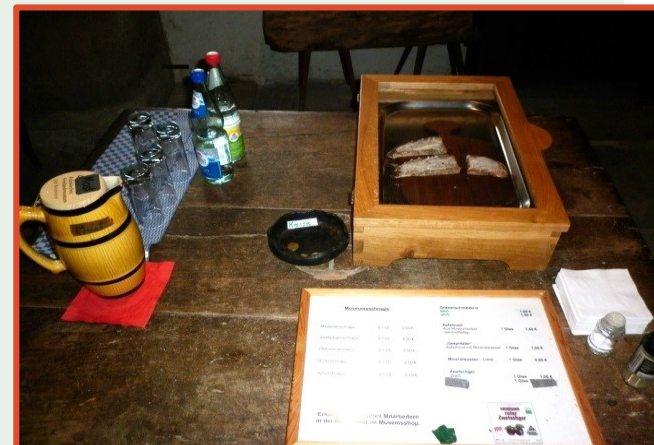
Inspirace ze zahraničí

Fränkische Freilandmuseum
Bad Windsheim

Oberpfälzer Freilandmuseum Neusath

Muzeum v přírodě Zubrnice – edukační program, Dánsko

Závěry, aneb co se nám ukazuje...

- **zájem o prezentaci zemědělství sílí, dobrý signál !**
- zájem a zpětná vazba závisí na vložené energii a času, je třeba zkoušet nové věci a způsoby, peníze nejsou vždy na prvním místě
- přímý osobní kontakt se jeví jako nejefektivnější, je důležité se návštěvníkům a zájemcům věnovat, rozeznat rozumnou míru v užití moderních technologií (resp. užitek z jejich použití), aby efekt nebyl opačný, upřednostnit přímý kontakt s živým průvodcem
- ideální je možnost návštěvy muzea s průvodcem či individuálně, ponechat návštěvníkům prostor a dostatek času pro vlastní průzkum, tedy: návštěvník má možnost si vybrat způsob získávání informací a jejich množství
- umožnit zvýhodnění návratu do muzea jako do prostoru, kde chci trávit volný čas a využívat ho k edukaci
- nebát se experimentovat, uplatňovat metody, jaké dnes používá experimentální archeologie tam, kde zůstává technologie známa jen teoreticky (zmiňuje se J. Langer v roce 1987 viz. Studie.....Museu vivum II)

Závěry, aneb co se nám ukazuje...

- navázat na školní i veřejné projekty, spolupráce s organizacemi, propojit se s nimi svoji činností, zůstat v kontaktu (např. projektové dny škol, ČSOP atd.)
- zapojovat děti zaměstnanců, místní lidi, seznámit je s jejich historií a umožnit jim respektovat znalosti, dovednosti a životní hodnoty jejich předků
- v případě pamětníka mu nechat prostor pro vlastní realizaci, např. v zahrádce, neřídit se jen literaturou a odbornými projekty
- zájem o téma starých a lokálních druhů užitkových rostlin je atraktivnější „skrže“ recepty a ochutnávky, je to cesta, jak se rychleji dostat k lidem
- zavčas podchytit dobrovolníky se zájmem o spolupráci s muzeem, udržet si je, v optimálním případě si vychovat demonstrátory, zajistit jim kvalitní odborné školení (viz. spolupráce s dětským domovem Ústí nL Střekov)
- **uvědomit si, že všichni tito pomocníci nám významně pomáhají nahradit nedostatek pracovních sil v našem sektoru**

Děkujeme za pozornost...

